

תורה אור

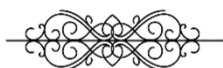
עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת וארא

תשפ"ד

ד"ה "למען תהיה תורת ה'"

תורה אור בא, דף ס עמודה ג

לומדים יקרים,

השבוע מתפרסם שיעור העוסק בפסוקים של יציאת מצרים של פרשת בא. השיעור כבר פורסם בעבר, וכעת הוא מתפרסם שוב בעריכה חדשה.

תוכן העניינים

- 3.....אהבה כמים ואהבה כאש
- 5.....התורה והמצוות
- 9.....התבוננות ושינוי הרצון
- 11.....שיעשה האדם "כמים הפנים לפנים"
- 14.....שבירת המהות

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

"למען תהיה תורת ה' בפיק, כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים". ולכאורה הוא תמוה, וכי מה עניין התורה ליציאת מצרים להזכירם? ולהבין עניין התורה, דהנה כתיב: "וידבר ה' אל משה לאמר קדש לי כל בכור", ובאמירת משה כתיב: "ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים", וכמוהו רבים במקרא. ולהבין זאת, ביאור מצוות "והגית בו יומם ולילה", ואף שיש כמה דינים שאינן נוהגין בזה הזמן, והנהוגים – אינם שווה לכל נפש.

אמנם, הנה יש שני מיני אהבות. יש אהבה שנמשלה למים, כדכתיב: "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", שהולך תמיד בלי שינוי ותוספות ומגרעת כלל, כתמול שלשום כמאז כן עתה. ויש אהבה שנמשלה לאש, כדכתיב: "רשפיה רשפי אש" וכו', והוא שמתנענע תמיד ברצוא ושוב.

שהיא אהבה כמים, כדכתיב, וכאן מובא דימוי מן ההיפך: "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא ישטפוה" (שיר השירים ח, ז), כיוון שהאהבה היא בעצמה מים. יש מעין זה בפיוטים של תפילת הגשם: "זכור אב נמשך אחריו כמים", כלומר שיש אהבה שהיא כמים. ומה זאת אומרת? שהסוג הזה של אהבה הולך תמיד בלי שום שינוי ותוספות ומגרעת כלל, כתמול שלשום כמאז כן עתה. ההגדרה של אהבה כמים היא שזו אהבה רגועה וקבועה, שהיא זורמת – 'מים רבים'. יש זרימה של אהבה, והאהבה הזו שוטפת תמיד והיא איננה עוברת שינויים. ויש אהבה שנמשלה לאש, כדכתיב: "רשפיה רשפי אש" וכו' (שיר השירים ח, ו), והוא שמתנענע תמיד ברצוא ושוב. באהבה הזאת יש עליות ויש ירידות, יש התלקחות ויש שקיעה.

יש אהבה כמים ויש אהבה כאש, ואלו שני סוגים שונים של אהבה. כבר הזכר שכל המאמרים בספר הזה הם בקיצור גדול, אבל העניין של שתי האהבות מדובר בכמה מקומות בהרחבה. בסך הכל אלו שני בניינים ושני אופנים. ניתן לראות

"למען תהיה תורת ה' בפיק, כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים" (שמות יג, ט). ולכאורה הוא תמוה, וכי מה עניין התורה ליציאת מצרים להזכירם? ולהבין עניין התורה, דהנה כתיב: "וידבר ה' אל משה לאמר קדש לי כל בכור" (שם א-ב), ובאמירת משה כתיב: "ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" (שם ג), וכמוהו רבים במקרא. ולהבין זאת, ביאור מצוות "והגית בו יומם ולילה", ואף שיש כמה דינים שאינן נוהגין בזה הזמן, והנהוגים – אינם שווה לכל נפש. אדמו"ר הזקן בעצם מעלה כאן כל מיני שאלות: מה הקשר בין תורת ה' ויציאת מצרים? מה העניין של התורה? למה צריכים להגות בתורה יומם ולילה, כאשר לכאורה לא כל התורה פרקטית?

אהבה כמים ואהבה כאש

כעת הוא עובר לעניין לכאורה לגמרי אחר. אמנם, בהגדרה כללית מאוד, הנה יש שני מיני אהבות. אמנם הנושא שאנחנו עוסקים בו הוא אהבת ה', אבל באופן כללי – יש שני מיני אהבה: יש אהבה שנמשלה למים, כלומר יש סוג של אהבה

ושתי אהבות הללו נמשכו משתי דעות שבאדם. והנה כתיב: "בנים אתם לה' אלוקיכם", שהוא יתברך אוהב אותנו כאב את בנו וממילא נמשך לדעת אותו כמים הפנים וכו', והוא כמים דייקא, שהולך בתמידות שווה בלי שום שינוי, שכן אהבת האב שעל בנו לא ישתנה לעולם. ויש דעה אחרת, שמכיר בוראו שהניח כל צבא השמים ושמי השמים העליונים ורצה להיות לו דירה בתחתונים, דהיינו שיהיה שכלו האין סופי ליצמצם בגבולים גשמיים. וזאת התורה אשר שם הוא

אבל אין לה שום התלקחות, אין לה שום מוקדים של התלהבות, אין בה שום התנשאות גדולות; ומצד שני גם אין לה ירידה, מפני שהיא בעצם קשורה בקשר המהות שיש ביניהם. לעומת זאת, יש אהבה אחרת שהיא אהבה שיש בה עליות, ויש בה התלקחות – אלא שיש בה גם נפילות.

באהבה שהיא כמים יש שני צדדים: האחד שהיא יציבה, שהיא קבועה, וזוהי מעלתה; ומצד שני זהו גם חסרונה – שהיא יציבה וקבועה. היא בנויה במקום שיש קשר של מהות, וביסודו של דבר בקשר הזה מצד אחד אין נקודות התלקחות, ומצד שני גם אין אף פעם התנתקות גמורה. לעומת זאת, יש אהבה שהיא סוג של בחירה – אהבה שהיא לא במקום שיש קשר מהות, אלא במקום שבו הקשר נוצר. כאשר נוצר קשר יש אהבה ממין אחר, שם יש נקודות של אהבה עזה, אבל היא יכולה גם לשקוע ולרדת.

אם כן, אלו הם שני סוגי האהבות הכלליים. ושתי אהבות הללו נמשכו משתי דעות שבאדם. שתי האהבות הללו – אהבה כאש ואהבה כמים – נמשכות משני אופנים שבהם האדם מתייחס אל הקב"ה. יש שני אופנים של התייחסות, ושני האופנים הללו בונים סוגים שונים

שיש אהבה מצד החסד ויש אהבה מצד הגבורה, יש אהבה כמים ואהבה כאש. החלוקה בין אהבה לאהבה, בין העניין האחד לשני היא כזו: יש סוג של אהבה שהיא קבועה. מעלתה ויתרונה הוא בזה שהיא יציבה. אבל מצד שני זה גם אומר שהיא לא משתנה – לא למעלה ולא למטה, אלא היא אהבה שזורמת באופן שקט ותדיר, בלי הפרעה. לעומתה, יש אהבה שהיא כאש, כל הזמן בוערת ומתלקחת, היא עולה ויורדת.

במקומות אחרים מוזכרים בכמה אופנים הסוגים הללו של האהבה. באופן כללי מאוד, אדמו"ר הזקן מדבר על כך שאהבה אחת היא מצד החסד, ואהבה אחת היא מצד הגבורה. בפנימיות, באופן אחר, אהבה אחת באה מכוח הקשר הקבוע והאינסופי, קשר מתמיד שיוצר אהבה כמים; ויש קשר שנוצר מצד הבחירה, ההסתכלות, ההתבוננות – והוא יוצר אהבה כאש. אדמו"ר הזקן מביא כמה דוגמאות להבדלים בין האש והמים, ובמקומות אחרים נאמר למשל ש-"אחותי רעייתי" (שיר השירים ה, ב) אלו שני סוגים של אהבה: אהבה אחת היא בבחינת אחותי, ואהבה אחת היא בבחינת רעייתי. אהבה אחת היא כעין אהבה שבאה במשפחה – היא יציבה וקבועה,

כזה, ההסתכלות הזו יוצרת את אותו סוג של אהבה שהיא 'אהבה כמים'. הבחינה של 'אחותי', העובדה שאני שייך, שאני קשור – זוהי הבחינה של קשר יציב, נצחי וקבוע.

ויש דעה אחרת: שמכיר בוראו שהניח כל צבא השמים ושמי השמים העליונים, ורצה להיות לו דירה בתחתונים. דהיינו שיהיה שכלו האין סופי ליצמצם בגבולים גשמיים. זאת אומרת שיש את קשר המהות, וחוק ממנו יש גם את קשר הבחירה. אגב, בפסוק מופיע מעין זה: "בנים אתם לה' ... ובך בחר ה'" (דברים יד, א-ב). שני הדברים הללו הם בעצם שני סוגים של קשר: הסוג האחד הוא "בנים אתם לה'", והשני הוא: "בך בחר ה'". אלו שני אופנים של התייחסות, וממילא הם גורמים גם לנו לבנות סוגים אחרים של התייחסות.

האופן השני הוא הבחירה; ובכל מקום שיש בחירה יש אהבה ממין אחר. הקשר של הבן והאב והאחים והאחיות וכיוצא בזה הוא קשר שאין בו בחירה – הוא קשר שתלוי בעצם מהות הדברים, לא בבחירה שלהם. במקום שיש בחירה, מעצם מהותו וטבעו של הקשר אין לו את אותה יציבות וקביעות, אלא הוא קשר שיש בו מעלה ומטה, עליות וירידות.

התורה והמצוות

הקב"ה בחר שלא לשכון בשמי השמיים העליונים, אלא הוא רוצה לדור בתחתונים. מה זאת אומרת? שהקב"ה מצמצם את שכלו האין סופי להגיע לגבולות. וזאת התורה אשר שם הוא

של אהבה, וכל אחד מהם הוא עולם בפני עצמו.

והנה כתיב: "בנים אתם לה' אלוהיכם" (דברים יד, א), שהוא יתברך אוהב אותנו כאב את בנו, וממילא נמשך לדעת אותו כמים הפנים אל הפנים וכו', כמו שכתוב: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט). מבחינה זו, מכיוון שהקב"ה אוהב אותנו, אנחנו מגיבים באותו אופן ובאותו סוג של אהבה. אם כן, יש אהבת ה' שהיא מבחינה של אהבת האב את הבן, ואנחנו מחזירים אהבה כאהבת הבן את האב, ובאהבה הזו נאמר "כמים הפנים אל הפנים". והוא כמים דייקא, שהולך בתמידות שווה בלי שום שינוי, שכן אהבת האב שעל בנו לא ישתנה לעולם. יש אהבה שבנויה מצד הטבע: מהות הקשר של אב ובן נשאר יציבה. הקשר הזה לא משתנה במהות – לא כשהבן הוא גדול ולא כשהוא קטן, לא כשהוא חכם ולא כשהוא טיפש. הקשר של אב אל בנו הוא קשר מהותי, והקשר הזה הוא קשר יציב וקבוע.

אגב, זה ברור שבתוך היחסים האנושיים היחסים נעשים מורכבים. אהבת האב אל הבן ולהיפך, מכניסה גם אלמנטים אישיים. האלמנטים האישיים יכולים לעשות שינויים, אבל השינויים הללו הם בגדר של בחירה, כמו בהתייחסות לאדם אחר. אבל עצם היחס שיש מן האב אל הבן איננו תלוי במהות הבן – לא בטבעו של הבן ולא בשאלה אם הוא בן טוב או בן רע – אלא בעצם העובדה שהוא בן. היחס הוא קבוע, מתמיד ויציב. ההתבוננות בדברים באופן

מדבר בדברים גשמיים, והכל בשביל אהבתו אותנו שלא כדרך הטבע, כי "אהבה מקלקלת את השורה", והכל מרצונו יתברך, שכרצונו יתברך חכמתו, שבשביל שהוא רם ונשא וגבוה מאוד יכול להתלבש ביותר גבולי ומצומצם. וזהו טעמי מצוות שהוא רצונו יתברך לא נתגלה, כי בלתי אפשר להשיגם עד ביאת משיחנו. וזהו "נודע בשערים בעלה" וגו', מה שיכולים להשיג את הקב"ה, הוא "בשבתו עם זקני הארץ", פירוש: בשביל שבתו – הוא הורדתו והשתלשלותו, "עם זקני ארץ", פירוש: החכמה שבארץ, דזקן היינו "זה שקנה חכמה".

והכל מרצונו יתברך, שכרצונו יתברך חכמתו, שבשביל שהוא רם ונשא וגבוה מאוד, יכול להתלבש ביותר גבולי ומצומצם. איך יכול להיות גילוי של הקב"ה בתוך העולם הגשמי? מעבר לדרגת החכמה יש את דרגת הרצון; על מה עומדת דרגת ומהות הרצון? על זה שמפני שהרצון הוא גבוה מאוד, יותר גבוה מאשר מדרגות אחרות – הוא יכול להתגלות בדבר יותר גבולי ומצומצם, וכך למעשה הקב"ה מתגלה בתוך העולם הגשמי.

כאן למעשה טמון הפרדוקס של בחינת האינסוף: דבר שהוא כל כך גדול – אינני יכול לעשות אותו קטן, משום שיש לו הגדרות. מיני תחומים עומדים על כך שבכל סוג של טרנספורמציה, בכל סוג של העברה – יש גבולות, ולכן הגדול והקטן אינם יכולים להשתוות. אבל בבחינת האינסוף, דווקא מפני שהוא רם ונישא ומתנשא מכולם – הוא לא מוגבל בהגבלות של הגדול והקטן. זאת אומרת שהגדול והקטן מגבילים בכל מקום שאני נמצא בתוך תחום ההגבלות, אבל כשאני יוצא מעבר לתחום ההגבלות, הגדול והקטן כבר אין להם יותר חילוק. ומפני שהקב"ה הוא רם ונשא וגבוה מאוד,

מדבר בדברים גשמיים, והכל בשביל אהבתו אותנו שלא כדרך הטבע. כיוון שהקב"ה אוהב אותנו, הוא מוכן לשבת ולדבר איתנו בשפה שלנו. אפשר לראות דוגמה של זה גם באב ובנו, במקום שיש מעבר לקשר המהות: אם אני משוחח עם תינוק בשפה של תינוקות, זה מפני שאני אוהב אותו. באותו אופן, אם הקב"ה מוכן לדבר אתנו בשפה שאנחנו מסוגלים להבין אותה, זה עניין של האהבה שהיא לא כדרך הטבע. הקב"ה כביכול מצמצם את עצמו מהמהות האינסופית עד למהות כזו שהיא נעשית בעלת משמעות בשבילנו.

כי "אהבה מקלקלת את השורה" (בראשית רבה נה, ח). יש את השורה, הסדר הישר, האופן הנכון, והאהבה מקלקלת את השורה – זאת אומרת שבכל מקום שיש אהבה, אחד מהאופנים שבו ניכרת אהבה הוא שהאדם פועל שלא כדרכו, שהוא פועל שלא בתוך מסגרות של המבנה ההגון. יש שורת הדין, שורת ההתנהגות, שורת הנימוס, וכשאדם פורץ את השורה הזו – זה מפני שהאהבה מקלקלת אותה. אם כן, זה שהקב"ה משוחח אתנו בשפתנו, זה מפני שאהבה מקלקלת את השורה.

מאוד, הוא יכול להגיע לדברים שאפשר לבטא אותם בנוסחאות הללו ובאותיות הללו.

וזוהו "נודע בשערים בעלה, בשבתו עם זקני הארץ" וגו' (משלי לא, כג). מה הכוונה? כלומר מה שיכולים להשיג את הקב"ה, כלומר העניין של "נודע בשערים בעלה" הוא "בשבתו עם זקני הארץ", פירוש: בשביל שבתו – הוא הורדתו והשתלשלותו, "עם זקני ארץ", פירוש: החכמה שבארץ. בכמה מקומות אדמו"ר הזקן מסביר: מה זה 'מלך יושב'? הכוונה היא שהוא משפיל את עצמו. ישיבה היא אופן שבו מישהו משפיל את עצמו – הוא אמנם לא מוריד את הרגליים, אבל הוא מוריד את הראש. כשאנחנו מדברים על מלך שיושב על כסא דין או על כסא רחמים זה נראה לנו כביטוי של גדולה, אבל בעצם זה מלך שיושב ומוריד את עצמו – ואז הוא מגיע לכסא הדין או לכסא הרחמים.

אם כן, מתי "נודע בשערים בעלה"? או בלשון שהזוהר: מתי אפשר להכיר את הקב"ה, לשער בליבנו את הקב"ה? והתשובה היא: "בשבתו עם זקני ארץ". ומהם זה 'זקני ארץ'? זוהי החכמה שיש בתוך המציאות שבעולם. דזקן היינו "זה שקנה חכמה" (קידושין לב:). החכמה שבארץ היא האופן שבו אפשר להשיג את הקב"ה, כאשר הוא מוריד את עצמו אל התורה שנמצאת בתוך העולם הזה. כלומר המהלך הוא שהקב"ה מוריד את עצמו בתוך התגלותו בתורה ובמצוות, שזוהו העניין של "שבתו עם זקני ארץ", ושם זה האופן שבו אנחנו יכולים להשיג אותו.

הוא יכול להתלבש בדבר שהוא יותר גבולי ומצומצם.

וזוהו טעמי מצוות, שהוא רצונו יתברך, לא נתגלה, כי בלתי אפשר להשיגם עד ביאת משיחנו. יוצא פה דבר כזה: אנחנו יכולים להשיג את המצוות, אבל לא את טעמי המצוות. אנחנו יכולים רק לקיים את המצוות, אנחנו יכולים לעשות את הרצון – אבל איננו יכולים להבין אותו. הקב"ה יכול לתת לנו הוראות וציוויים שבנויים על מילי דהדיוטא: תקום, תפנה, תרים יד, תעשה ככה וכן הלאה; כמו שמסבירים לילד. מדוע אני צריך להעביר את הדברים האלה בצורה הזו? מפני שכדי לדבר איתנו בשפה שנבין, אפשר להגיע רק לכך שהקב"ה מעביר את הרצון שלו. אבל אי אפשר להבין את הטעמים של הרצון; אם זה טעם שאני מבין – אז זה לא הטעם של הקב"ה, ואם זה טעם של הקב"ה – אז אני לא יכול להבין אותו. רק כאשר תבוא הגאולה, אנחנו נוכל להבין את הטעמים. המהות של הגאולה היא שיש טרנספורמציה, יש שינוי בעצם הגדרים של הטבע, כל ההגדרות והמגבלות של הטבע אינן פועלות יותר. מאותה שעה והלאה, אפשר יהיה לומר שהיחס בין הסופי והאינסופי נשברים לגמרי. אבל כל זמן שאנחנו בתוך העולם שלנו, בתוך העולם של הטבע – אנחנו לא מסוגלים להבין את טעמי מצוות, אף על פי שאנחנו יכולים לעשות אותן. העובדה שאנחנו יכולים לעשות את המצוות זה מפני שהקב"ה בחר ורצה לצמצם את עצמו בתוך עולם כזה שהוא עדיין ניתן להשגה שלנו; ודווקא מפני שהוא גבוה

וזאת ישים האדם אל לבו ויתעורר בו אהבה גדולה מאוד, שלא לחשוב שום רצון בענייניו, רק יבטל רצונו מפני רצון שמים, שלא יהיה לו רק רצון אחד לעבודת הבורא, וכרצונו יעשה השכל גם כן, שהשכל נמשך אחר הרצון. וכמו שמצינו בגמרא גבי שוחד דאמר: "אי בעי טעין הכי", והיינו משום שרצונו נוטה לזה דגם השכל השלים אתו.

זחל קטן שמתמתח בכל מלוא קומתו – שאמנם עכשיו הוא לא בגודל חצי סנטימטר אלא שלושה סנטימטר, אבל הוא עדיין לא מגיע לשמיים. באותו אופן, גם אני יכול להתמתח בשני סנטימטרים נוספים, אני עדיין בעצם עומד באותו המקום, באותו המרחק. מתי בכל זאת אפשר להשיג את הקב"ה? מתי "נודע בשערים בעלה"? התשובה היא: "בשבתו עם זקני ארץ". האופן היחיד שבו יש קומוניקציה זה בזמן שהקב"ה מתגלה אלינו, שזהו העניין של "בשבתו עם זקני ארץ" – שם יש קומוניקציה. מה שלא שייך לגדר הזה, ובכלל זה כל ההשגות שאדם יכול להשיג – הן ההשגות של האדם את עצמו או את המרחק בינו לבין הקב"ה. האדם יכול להשיג את הפערים, את החורים, את הרווחים – אבל זהו גבול ההשגה, ומעבר לזה אי אפשר להגיע, אלא "בשבתו עם זקני ארץ".

אם כן, יוצא שיש צד אחד שהוא הקשר ואהבת האב אל הבן – "בנים אתם לה", ובמובן מסוים האהבה הזו נובעת מהקשר של היותנו יצוריו ומעשה ידיו; ומכוח זה שאנחנו מעשה ידיו אנחנו נבנים עליו, וזהו סוג אחד של קשר. הקשר האחר הוא הקשר שנובע מכך שהוא בחר בנו, מכך שהוא מוריד את עצמו כדי להתגלות אלינו.

לעומת זאת האופנים שאנחנו מנסים להשיג אותו מעבר לזה, הם בהגדרה עקרונית בלתי אפשריים. אם אני מנסה להשיג את הקב"ה בבחינת המהות העליונה, אני מראש צריך לקבוע שכל אופן של ניסיון הוא בלתי אפשרי, מעצם ההגדרה – מפני שאם זה הקב"ה, אם זה האינסוף אז הוא לא ניתן להשגתי, ומה שניתן להשגתי הוא לא אינסוף! יש צדדים מסוימים אצל הפילוסופים, שהם לפעמים הולכים וגדלים מפילוסוף לפילוסוף עד לאותה מדרגה שבה הם מוכיחים שאין שום השגה ומגע אפשרי בין האדם לבין הקב"ה, לבין הבורא, מפני שכל דבר שניתן בכוח ההשגה שלנו הוא לא כזה שמאפשר מגע, על פי ההגדרה.

במובן מסוים זה כמו שבתחומים אחרים יש נוסחאות שמגבילות ומוכיחות שאין דרך למצוא דבר; שבכל אופן שבו אנחנו משיגים – יש שאלות בלתי פתורות. יש אפילו נוסחאות להוכיח שהדבר הזה הוא קיים – שההשגה שלנו היא תמיד בעצם מהותה מוגבלת.

כשמדברים על השגה בבחינת אינסוף, אז בעצם העניין יש תהום שאי אפשר לגשר עליה. איך היא ניתנת בכל זאת לגישור? הרי גם אם אני אדם גדול מאוד, אני עדיין עומד באותו מצב שבון אני לא עובר את התהום הזו, וכל מה שאעשה יהיה כמו

התבוננות ושינוי הרצון

וזאת ישים האדם אל לבו ויתעורר בו אהבה גדולה מאוד, שלא לחשוב שום רצון בענייניו. התחלנו בזה ששתי האהבות לה' בנויות על שתי דעות, שני אופנים של התבוננות. כעת הוא מדבר על ההתבוננות לא בקשר האינסופי, אלא דווקא בבחירה. כשהאדם מתבונן בזה מתעוררת אהבה גדולה, שהוא לא יחשוב ולא ירצה שום דבר בענייניו הנבדלים, רק יבטל רצונו מפני רצון שמים, שלא יהיה לו רק רצון אחד לעבודת הבורא, וכרצונו יעשה השכל גם כן, שהשכל נמשך אחר הרצון. השאלה כאן היא: אם אדם אומר שהוא מבטל את רצונו בפני הקב"ה, מה יהיה עם כל החשבונות שהוא עושה? מה יהיה עם כל המערכות המושכלות שהוא בונה? והתשובה היא שכאשר יש שינוי של הרצון, גם המערכות המושכלות משתנות; כאשר יש לאדם רצון אחר, גם ההשגה השכלית שלו עוברת שינוי.

וכמו שמצינו בגמרא לגבי שוחד (כתובות קה:). הדוגמא שהוא מביא כאן היא שמסופר על אחד החכמים, על רבי ישמעאל שהיה כהן, ובא אליו מישהו והביא לו מתנות כהונה. אז הוא אומר לו: מאיפה אתה? ואותו אחד ענה לו. ורבי ישמעאל שאל אותו: מהכפר שלך עד לכאן לא מצאת כהן? אז הוא אומר: הייתי צריך לבוא לכאן לדין תורה, ואמרתי שאם אני כבר מגיע לכאן – אתן את זה מתנה לכהן. אז רבי ישמעאל אמר לו: קודם כל – אני פסול לך לדין, אני לא יכול להיות הדיין מפני שהבאת לי מתנה. אותו איש התעקש, ואמר שבכל זאת רבי ישמעאל

ייקח את המתנות – כיוון שסוף סוף הוא כהן והוא רצה להביא לו את המתנות, הוא לא רצה לשחד אותו. ורבי ישמעאל לא הלך לדין אלא הוא העמיד בית דין אחר שידון בזה, והוא העיד על עצמו שכשהוא היה בתוך הדיון בתור אורח, הוא כל הזמן חושב, דאמר: "אי בעי טעין הכי", אם היה רוצה הוא היה טוען כך; אם האיש שלי היה טוען כך וכך הוא היה מרויח, ואם הוא היה טוען כך וכך הוא לא היה מפסיד. ומדוע זה היה כך? והיינו משום שרצונו נוטה לזה דגם השכל השלים אתו. בסופו של הסיפור רבי ישמעאל אומר: "תיפח נפשם של מקבלי שוחד; ומה אני שלא נטלתי, ואם נטלתי – שלי נטלתי – כך, מקבלי שוחד על אחת כמה וכמה". בגמרא יש הסבר מהו העניין של שוחד, ואחד הדרושים הוא ששוחד הוא קיצור של 'שהוא אחד', כלומר שהאיש שמקבל את השוחד נהיה אחד עם הנותן.

מה שאדמו"ר הזקן רוצה לומר זה שיש שוחד שבו אדם מרמה בצורה גלויה – שילמו לו כך וכך והוא מרמה, וזהו שוחד שלא הגיע לעומק הדברים. השוחד האמיתי הוא שאחרי שאני מקבל את השוחד אני כבר לא מעוות את הדין, אלא אני בכלל רואה את הדין בצורה אחרת; אני רואה את כל הדברים בצורה אחרת – אני לא אומר על שקר שהוא אמת ולהיפך, אלא מה שקודם היה נראה לי כשקר נראה לי עכשיו כאמת, ויש בעניין הזה דוגמאות לאין ספור.

מה שאדמו"ר הזקן רוצה לומר כאן זה שהרצון קובע את המהלך של השכל. לכאורה נראה לנו שיש דבר כזה 'שכל

וכמו שה' יתברך רוצה להיות לו דירה בתחתונים שלא כדרך הטבע, להיות אין

הנקודה היא שברגע שאדם מגיע להתבוננות שיוצרת אצלו אהבה, שגורמת לביטול הרצון, אז העיכובים של החשבונות כבר לא יעכבו אותו. אני עושה את החשבונות כאשר יש לי הנחה מוקדמת נגד הדבר, אבל ברגע שאני רוצה משהו כל החשבונות הללו הולכים ונמנים בצד אחר. זה שהשכל בסוף מקבל את מה שהרצון רוצה, זו תופעה מאוד מפורסמת. אמנם יש גם עניין של התבוננות והתעמקות, אבל הנקודה פה היא שאומרים לאדם: "עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו" (אבות ב, ד) – בטל את עצמך, את האישיות שלך, את העצמיות שלך; בטל את הכל מפני הקב"ה. ואז עומדת השאלה: אבל איפה עומד השכל? השכל אומר שאי אפשר לעשות את זה, שצריך לעשות את זה במידה, במשקל, בצורה סבירה. ועל זה אדמו"ר הזקן עונה שהשכל אומר את זה בזמן שאני לא רוצה; אבל אם אני ארצה, אז השכל יפסיק להגיד את זה, וזה נכון בתוך ההקשר הזה ללא ספק.

יש לדוגמה שאלה: מהן הוצאות סבירות של אדם עבור הנאותיו, ומה כבר נחשב כבזבז וכנהנתנות? והתשובה היא שזה לא תלוי בשום הגדרה מהותית, אלא ההגדרה היא בעצם מה אני רוצה, ולפי זה אני מגדיר מה נחשב בזבז ומה נחשב השקעה; כלומר ההבדל ביניהם תלוי בהגדרה של רצונותיי. אפשר לראות את זה בכל דבר ודבר, ובכל מה שאנשים עושים. השאלה מהו החלק הרציונלי ומהו

אובייקטיבי, שדן את הדברים באופן אובייקטיבי; אבל מה שנאמר כאן הוא שזה לא ככה, אלא אחרי שיש לי נטיית הלב להגיע למסקנה מסוימת אז גם כל המערכת השכלית שלי מתחילה לעבוד בכיוון הזה, ואני מתחיל לראות את הדברים באופן מסוים. הנקודה היא שהשכל הוא מכשיר פרקטי, אבל אני לא יכול למדוד בו דברים, ולכן אם אני אומר ששכלי מעכב אותי מלעשות דבר כזה וכזה, זה משום שאני בעצם לא רוצה לעשות אותו; כשאני ארצה לעשות את הדבר הזה השכל יפסיק לעכב אותי, ואדרבה – השכל ימצא עוד סיבות מדוע אני צריך לעשות כך ושכך צריך להיות.

כשהייתי קטן הייתה סבתי חוזרת על סיפור שהולך במשך דורות. היה אדמו"ר אחד שהיה אחד מאבות אבותיי, והוא סיפר איך הוא למד עניין גדול מאיכר פולני אחד. האיכר הזה נסע עם סוס ועגלה, והעגלה נתקעה בבוק. הוא ראה את היהודי הזה עובר, וביקש ממנו שיעזור לו לדחוף את העגלה ולהוציא אותה מהבוק. אז היהודי ניגש – הוא באמת היה מפורסם בתור איש טוב – והוא דחף את העגלה, אבל העגלה לא זזה. אז היהודי אומר: אני מצטער, אבל אני לא יכול לדחוף אותה. אז הגוי התמלא כעס ואמר לו: 'אתה יכול, אתה לא רוצה!'. ומה שהגוי צעק עליו, היה בשבילו אחר כך סיסמה של תהליך של לימוד, שבכל מקום שמישהו אומר 'לא יכול', הרי שפירושו הוא 'לא רוצה'.

לבנות שעשועים, לעשות תיאטרון, לעשות בית מדרש או לתלות פרפרים כחולים על כל עמוד שני בירושלים; זה לא חשוב לרואה החשבון, זה לא תפקידו.

לפעמים כאשר נקודת המוקד של עניין מסוים שהיה נראה לי כולו רציונלי משתנה, הוא נעשה לא רציונלי; וזה בהכרח נכון בכל מערכת ומערכת. יכול אדם לשבת ולומר שכל מדינה שמוציאה כך וכך הוצאות לצורכי ביטחון – ומדינות מוציאות חצי מהתקציב שלהם ולפעמים יותר על צורכי ביטחון – הן מתנהלות בצורה לא רציונלית. אלא שזה תלוי בהגדרות שאני מגדיר, מה המטרות שלי ומה המגמות שלי, ולפי זה אני מחליט מהי הוצאה נכונה ומהי הוצאה לא נכונה.

זו הסיבה לכך שאדמו"ר הזקן אומר שהמערכת השכלית נבנית על פי מה שאני מסתכל בו. במקומות אחרים מדובר על כך שכשאדם רואה את עצמו בתור מרכז, אז הקב"ה יכול להיכנס רק בתור שותף זוט מאוד, ואני לא יכול לתת לו יותר מזה. זה בעצם תלוי בשאלה מהי נקודת המרכז שלי? איפה נמצאת ההשקעה האמיתית? איפה נמצאת נקודת הביטחון? ולפי זה אני בונה את כל בניין העולם שלי, וזה טבעי ומובן. כשאני מעתיק את הנקודה הזו ממקום אחד למקום שני הכל מתהפך.

שיעשה האדם "כמים הפנים לפנים"

וכמו שה' יתברך רוצה להיות לו דירה בתחתונים שלא כדרך הטבע, זאת אומרת להיות אין סוף בלי גבול מוגבל ומצומצם.

החלק הלא-רציונלי תלויה בעצם במה שאני רוצה בעצם לעשות, ובהתאם לזה נקבע מהו החלק הרציונלי והלא-רציונלי של הדברים, מהו החלק החשוב והחלק הלא-חשוב.

אדם שרצונו בדברים אחרים ואני אומר לו 'בטל את עצמך מפני הקב"ה', אז הוא יגיד: אני מוכן לתת לקב"ה חמישה אחוזים או עשרה אחוזים, ואם אני נחמד אז אני מוכן לתת לו אפילו עשרים אחוזים; אבל לא יותר מזה, כיוון שזה מה שאני מוכן לתת עבור דברים שאני עושה בהתנדבות. יותר מכך אני כבר שומר לדברים שהשכל מחייב לעשות אותם.

אלא שברגע שהרצונות שלי משנים את הכיוון שלהם, אני יכול לומר בדיוק להיפך. נאמר באיזה מקום על כך שהשקעות יציבות כדאי לעשות במטבע יציב, ולכן על האדם להשקיע בשמיים; את ההשקעות המשתנות והלא יציבות הוא צריך להשקיע פה, בתוך העולם הזה. השאלה מה נקראת השקעה רציונלית נקבעת בעצם לפי מה אני מתכוון, לפי תפיסת החיים שלי ותפיסת הרצונות שלי. השכל מעכב אנשים מלעשות דברים יוצאי דופן, אלא שהשכל מעכב אותם בזמן שהאנשים לא רוצים את הדברים האלו.

מה שבעצם אדמו"ר הזקן אומר כאן זה שבמובן מסוים אני צריך להשתמש בשכל כמו שרואה חשבון בוחן מאזן: צריך לבחון את היחס בין המספרים בשני טורים, והמספרים הללו יתאזנו מקצה אחד לקצה השני. התפקיד של רואה החשבון הוא לא להעריך אם ההוצאות האלו היו בשביל

סוף בלי גבול מוגבל ומצומצם, כמו כן יעשה האדם רצונו להיפרד מן הגוף והטבע, לדבקה בו יתברך ושלא כדרך הטבע. ולכן נאמר: "והגית בו יומם ולילה", לא ישובות יומם מלראות לרצונו יתברך. וזהו כבודו של מקום באהבתו אותנו, מתלבש ומגביל ומצמצם. וממנו יראה האדם וכן יעשה וחי וכו'.

יוצא מגבול האינסוף, כך אני צריך לצאת מגבול הסוף.

במקום אחר אדמו"ר הזקן מדבר על כך שהנקודה העליונה של הדבקות היא למסור את נפשו בקריאת שמע. מדוע מסירות נפש היא הנקודה העליונה? מוסבר בכמה מקומות באריכות, שלכל דבר יש הסבר רציונלי – חוץ מאשר למסירות נפש. מסירות נפש עומדת באופן מובהק נגד ההגדרה של השכל הישר האנושי, משום שבסופו של דבר השכל שלנו מתמקד בתוך ה-'אני' שלנו. במובן הזה, מסירות נפש היא פעולה שעומדת בניגוד למושג הראשון של השכל שלנו, היא הסתירה מיניה וביה של כל המהות השכלית של האדם.

בסופו של דבר – וזה לא תלוי דווקא בדקארט – האדם עומד בתוך עצמו, בתוך המעגל והמסגרת של עצמו. איך הוא יוצא ממנה? על ידי זה שהוא מוסר נפשו ב-'אחד'. באותה שעה האדם עובר את גבול הסוף, הוא יצא מן התחום שבו הוא מוגבל על ידי המהות של עצמו, והוא עבר למהות אחרת. לרגע אחד, לפחות במוכנות – האדם עובר למדרגה שהיא לא בתוך ההגבלה של עצמו.

זוהי הנקודה שבה אנחנו יכולים להתקשר עם האינסוף. נכון שגם ברגע שהאדם מוסר נפשו באחד הוא לא נעשה אינסוף, אבל אפשר להגיד שברגע שהאדם מוותר

מוכרחים להגיד את זה בכמה סוגים של מירכאות, אבל מה שנאמר כאן הוא שבכך שהקב"ה רוצה שתהיה לו דירה בתחתונים, הוא בעצם פועל נגד הטבע של עצמו. והפעולה הזו נעשית משום ש-"האהבה מקלקלת את השורה" (בראשית רבה נה, ח), או ש-"אהבה דוחקת את הבשר" (בבא מציעא פד), זאת אומרת שברגע שאני דווקא רוצה אז אני נדחק. מבחינת המהות האינסוף הוא אינסופי, ולכן זה שאינסוף יצטמצם בבחינת הגבול ויתגלה בבחינת הגבול – זו הוויה שהיא לכאורה נגד הטבע, נגד המהלך החלק של הדברים.

וכמו כן, באותו אופן, יעשה האדם רצונו להיפרד מן הגוף והטבע, לדבקה בו יתברך ושלא כדרך הטבע. זהו העניין של "כמים הפנים לפנים" – זוהי אותה תגובה.

אמרנו שיש שני אופנים, שלהם יש שתי תגובות. יש אופן אחד של התייחסות, שהוא היחס הנורמלי של הווייתנו אל מול הקב"ה. כנגד היחס הזה ישנה גם תגובה שהיא נורמלית – אני חי בתוך הנורמה שלי. באופן השני, ברגע שאני מתבונן בכך שהקב"ה מתייחס אליי בבחינת הבחירה – אז גם אצלי מתעוררת הנקודה של הבחירה, ובמהותה היא היציאה מן הגדר של הטבע, של מגבלות החומר, של מגבלות ההוויה הגשמית שלי. הנקודה כאן בעצם היא שכשם שהקב"ה כביכול

מגיעה לקצה האחרון – היא נכבית, היא מאבדת את עצמה. לעומת זאת, המים לא מכלים את עצמם.

דיברנו על כך שיש סוגים של אהבה, ואהבה כרשפי אש היא אהבה שכל הזמן יוצרת את הגעגועים. חלק מההגדרה המהותית של האהבה הזו היא שזו אהבה שלעולם לא יכול להיות לה סיפוק, מפני שהיא אהבה של האדם שרוצה לצאת מגבול היותו אדם. לעומת זאת, אהבה כמים היא האהבה שבה אני נמצא, הקב"ה נמצא – וטוב לנו ביחד. ברגע שהאהבה הזו קיימת – היא מספקת את עצמה. אהבה אחת יוצרת אושר, ואהבה שנייה יוצרת געגועים, אולי אפילו אומללות. אלו שני סוגים של אהבה, ויש לכל אחת מהן מעלות מסוגים שונים.

כאן אדמו"ר הזקן חזר לשאלה: מה זה "למען תהיה תורת ה' בפיך"? וכאן הוא אומר ש-"למען תהיה תורת ה' בפיך" ו-"והגית בו יומם ולילה" הם לא הניסיון שלנו לדעת מה לעשות. לכן השאלה אם דינים שכתובים בתורה הם רלוונטיים או לא רלוונטיים – היא בעצמה שאלה לא רלוונטית. נכון, באמת הדין הזה הוא לא רלוונטי; אבל כל העניין בכלל לא עומד על כך.

יש תיאור שגם הרמב"ם מתאר (הלכות תשובה י, ו), למרות שהוא נראה לכאורה מפוכח ולא שייך לעניין שכזה. התיאור הוא שאדם מגיע באהבת ה' למדרגה של "באהבתה תשגה תמיד" (משלי ה, יט) – שהאדם נהיה משוגע מאהבה, כמו שכתוב: "כי חולת אהבה אני" (שיר השירים ב, ה). ההגדרה של "באהבתה

על גבול הסוף שלו, שהאדם מוותר על הנימוק האחרון, על הבסיס העקרוני של הווייתו – הוא למעשה יצא מהמגבלה שלו, עד כמה שהוא יכול לצאת. באותה שעה הוא יכול לבנות מגע עם הקב"ה באותה בחינה, מפני שהקב"ה בעצם הבחירה עושה כאילו את אותו דבר – הוא יוצא מתחום האינסוף לתחום הסוף, ושם זו נקודת הפגישה שלנו.

ולכן נאמר: "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח) – לא ישובות יומם, מלראות לרצונו יתברך. וזהו כבודו של מקום באהבתו אותנו, מתלבש ומגביל ומצמצם. וממנו יראה האדם וכן יעשה וחי וכו'. האדם צריך ללמוד מהקב"ה ולעשות כמוהו. כמו שאומרים "מה הוא רחום וחנון - אף אתה רחום וחנון" (סוטה יד.), כך כמו שבעצם מגעו איתנו הוא שובר את ההגדרה המהותית של הווייתו, את מהות האינסוף – כך אנחנו צריכים לשבור את ההגדרה המהותית של הווייתנו, שהיא הגדרת הסוף; ושם, ברגע הזה, יש את נקודת הפגישה בינינו, וזוהי האהבה שהוא הגדיר כרשפי אש.

במקום אחר מדובר על כך שאהבה כמים היא אהבה שזורמת, והיא מספקת בעצם היותה. אהבה כאש, ככל שהיא נעשית יותר גדולה – היא נעשית יותר צמאה. ככל שהאש יותר גדולה היא אוכלת יותר, מאכלת יותר, משמידה יותר. במובן הזה, האש מצד עצמה היא דבר שמכלה את עצמו, היא עומדת על הבסיס של הכיליון, והגשמתה היא ההתאפסות שלה. כשהאש גומרת את הכל, כשהיא מגיעה לשיא שלה – היא לא יכולה לבעור יותר; כשהיא

וזהו "למען תהיה תורה ה' בפיו, כי ביד חזקה הוציאך" וכו', פירוש: בכל מקום שנאמר יד – אינו אלא ימין ש הוא רחמים, ונאמר: "ועברתי בארץ מצרים", פירוש: שהעביר על מידותיו, שעשה דינים במצרים אף על פי שמידותיו לרחם ולהיטיב לברואיו, והכול מחמת אהבתו לישראל. כמשל האב, בעבור אהבתו שרוצה לעשות חסד עם בנו כובש חסדו וכועס על אחרים המצעים את בנו. וזהו "ביד חזקה", שהוא הימין, הייתה כבושה בכדי להוציאם ממצרים, והיה שינוי שלא על פי הטבע. ולכן "תהיה תורת ה' בפיו", לעשות רצונך כרצונו. וכיוון שהכול הוא מרצונו הפשוט, הוצרך לצמצם בכדי שיוכל העולם לקבלו. ולכן נאמר פעם "ויאמר ה' אל משה", ופעם לא נאמר אמירת הוי"ה אל משה אלא אמירת משה אל העם; כפי כוח ויכולת העם שיוכלו לקבל כך צמצם את עצמו. והכול גלוי וידוע לפניו באיזה אופן יוכל לצמצם בכדי שיוכל העולם לסובלו.

שבירת המהות

וכעת הוא מסכם: וזהו "למען תהיה תורה ה' בפיו, כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים" וכו' (שמות יג, ט), פירוש: בכל מקום שנאמר יד – אינו אלא ימין (מנחות י.), שימין הוא רחמים, ונאמר: "ועברתי בארץ מצרים" (שם יב, יב) – אני ולא מלאך אני ולא שרף. פירוש: שהעביר על מידותיו, שעשה דינים במצרים אף על פי שמידותיו לרחם ולהיטיב לברואיו, והכול מחמת אהבתו לישראל. "עברתי בארץ מצרים" זה כמעט מלשון עבירה, הקב"ה כביכול עובר על מידותיו.

באופן דומה מופיע גם בשירת הים: "ימין ה' נאדרי בכוח, ימין ה' תרעץ אויב" (שמות טו, ו). אם אנחנו אומרים שהימין היא הצד של החסד, הצד של הרחמים, אז למה "ימין ה' תרעץ אויב"? והנקודה היא שיש כאן עניין של היפוך. יש גם מאמר שמדבר על קריעת ים סוף, ושם הוא אומר שמלאכי השרת מקטרגים: "אלו עובדי

תשגה תמיד" היא שברגע שאני מגיע לנקודה כזו, ההבדל בין הדברים החשובים והלא חשובים, מה שרלוונטי ולא רלוונטי – מפסיק להיות משמעותי מפני שאני מאוהב, אז מה אכפת לי? כשיש עניין רציונלי אז יש מבנה יחסים בנוי; אני משוחח עם אדם, אני בונה איתו מבנה יחסים רציונלי לא של אהבה – ובמקרה כזה באמת יש דברים חשובים שנאמרים ויש דברים שהם לא חשובים. אבל ברגע שאני מאוהב, אז ההבדל בין דברים חשובים ולא חשובים נעשה בכלל לא חשוב; הוא אחד הדברים הפחות חשובים בתוך העניין. מדוע? מפני שהעניין שלי איננו בדברים, הדברים הם החלק הפחות מעניין בכל זה, אלא אני מעוניין בעצם המגע, בקשר. לכן אדמו"ר הזקן אומר ש-"והגית בו יומם ולילה" זה לא כדי להגשים מטרה של לדעת כך וכך, אלא זה כדי להגשים את הקשר, את ה-"בשבתו עם זקני ארץ". לכן זה לא משנה מה הוא אומר ואם הדברים האלה יביאו לידי מעשה או לא.

וכעת הוא חוזר גם לשאלה נוספת: וכיוון שהכול הוא מרצונו הפשוט, הוצרך לצמצם בכדי שיוכל העולם לקבלו. ולכן נאמר פעם "ויאמר ה' אל משה", ופעם לא נאמר אמירת הוי"ה אל משה אלא אמירת משה אל העם; כפי כוח ויכולת העם שיוכלו לקבל כך צמצם את עצמו. והכול גלוי וידוע לפניו באיזה אופן יוכל לצמצם בכדי שיוכל העולם לסובלו. אחת השאלות בתחילת המאמר הייתה שבתורה כתוב "וידבר ה' אל משה לאמר קדש לי כל בכור" (שמות יג, א-ב), אבל אז משה לא אומר "כה אמר ה'", אלא הוא כביכול מדבר מפי עצמו. וכאן אדמו"ר הזקן מסביר שזהו חלק מהמהלך הכללי שמסביר את העניין של הצמצום: משה יכול לקבל את הדיבור של הקב"ה, אבל העם לא יכול לקבל את הדיבור של הקב"ה; העם צריך לקבל את זה דרך מסך נוסף. ולכן זה שהדברים נאמרים דרך משה, זהו אופן מסוים של ההצטמצמות של הקב"ה. כדי שמשה יוכל להגשים את המטרה של ההתגלות הראשונה, כדי לא לשבור את המסגרת של הצמצום, הוא לא יכול להעביר את הדברים כמות שהם, אלא הוא צריך להעביר אותם במדרגה אחרת.

למעשה, גם משה עושה את העניין של שבירת עצמו. למרות שהתורה מתחילה הרבה מאוד פעמים ב-"וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל" – אחר כך משה מדבר לישראל מפי עצמו. לעומתו, כמעט כל הנביאים מצטטים: "כה אמר ה'". מדוע? מפני שאצל הנביאים האחרים יש מיסוך יותר גדול בעצם הנבואה

עבודה זרה ואלו עובדי זרה" (שיר השירים רבה ב, ב). זאת אומרת שכל העניין של הבחירה, כמו האהבה, הוא עניין וולונטרי, והוא בנוי על זה שמישהו משנה את הטבע שלו. ואז גם הימין, שבאופן עקרוני היא ימין מקרבת – נעשית הימין שרועצת את האויב. זהו למעשה חלק מההיפוך של המידות, של האהבה שמקלקלת את השורה.

וכאן יש דוגמא לעניין: כמשל האב, בעבור אהבתו שרוצה לעשות חסד עם בנו – כובש חסדו, וכועס על אחרים המצערים את בנו. כשהאב אוהב את בנו, אז בעצם גם הרגש של הכעס על אחרים הוא רגש של אהבה, הוא רגש של חסד. מתוך הרגש של חסד נוצרת גבורה, אבל היא נוצרת מפני שהחסד כל כך גדול שהוא יכול להפוך את מידותיו; בתוך האהבה הוא מגיע גם למדרגה כזו. ופשוט, שכל שאהבה היא יותר גדולה – היא עושה יותר שינוי המידות, יותר קלקול השורה, היא הופכת יותר את המסגרות. וזהו "ביד חזקה", שהוא הימין, הייתה כבושה בכדי להוציאם ממצרים, והיה שינוי שלא על פי הטבע.

ולכן "תהיה תורת ה' בפיק", לעשות רצונך כרצונו. השאלה שהוא שאל הייתה מה הקשר בין "תורת ה' בפיק" ובין "הוציאך ממצרים"? והתשובה היא ש-"הוציאך ממצרים" הוא הדוגמה הקיצונית של הבחירה של הקב"ה, הבחירה שנובעת מהאהבה ששוברת ומקלקלת את השורה של העולם הסביר, ולכן אתה צריך ש-"תהיה תורת ה' בפיק", לעשות רצונך כרצונו.

המציאות, ובתוך האהבה הזו יש את העניין של קבלת התורה בבחינה ובמדרגה של "למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים". "תורת ה' בפיך" זה לא עניין של לדעת וזה לא עניין של לשמור, אלא העניין של להיות דבוק. הדבקות בתורה היא העניין של "תורת ה' בפיך", הדבקות הזו היא התגובה שלנו, בבחינת שבירת המהות שלנו אל מול הקב"ה.

המאמר הזה הוא מאמר לא רגוע. הוא אמנם התחיל עם הקשר של אהבה כמים, של אהבה על הקשר הנמשך, על קשר המהות, הקשר שבסופו של דבר לא תובע את שבירת ה-'אני' או את שינוי ה-'אני', אלא בסך הכל עניין של התגלות. אבל את הנקודה הזו הוא רק הזכיר. לעומת זאת, הנושא של המאמר הוא המדרגה של אהבה כרשפי אש. הסברנו שכל המהות של יציאת מצרים - כל הקטקליזם, כל הקטסטרופה ביציאת מצרים, בנויה על זה שהיא הקצה של מערך שלם שהוא התהליך של הבחירה, של האהבה שדוחקת את הבשר. וזו גם הסיבה לכך שהתגובה שנתבעת מצד האדם היא תגובה מקבילה - היא השבירה של הרצון האנושי אל מול הקב"ה.

שלהם, ואילו בנבואת משה - משום שהוא במדרגה גבוהה יותר - הוא איננו יכול להעביר את הדברים כמו שהוא שומע אותם. מאותו צד אומרים שכל הנביאים התנבאו ב-'כה', ומשה התנבא ב-'זה' (רש"י במדבר ל, ב). מה ההבדל? 'כה' מעביר תוכן; משה יכול להגיד: "זה הדבר אשר דבר ה'", הוא כביכול מעביר דבר כהווייתו. אלא שהדבר כהווייתו יכול להיות מסוכן למקבלים, או מצד אחר - בלתי משמעותי עבורם.

כל העניין של התורה הוא שגם משה צריך לשבור את הטבע, ולא להגיד כל הזמן - כמו שבוודאי יותר קל לו - "כה אמר ה'". כשבאים בטענות אל משה הוא אומר: "ונחנו מה כי תלינו עלינו?" (שמות טז, ז) - אני כלי, צינור, מה אתם רוצים ממני? למשה נוח להיות צינור, אבל הוא לא ימלא את התפקיד שלו אם הוא לא יעשה את הצמצום עוד פעם בעצמו.

יוצא שכל העניין של מתן התורה בכל השלבים שלו, הוא מהלך מתמשך של שבירת הרצון מלמעלה כדי לבנות את הקשר למטה. לכן, ההתעוררות בתגובה מצד האדם היא התעוררות של שבירת הרצון שלמטה - כדי לבנות קשר אל למעלה. זוהי הבחינה של אהבה כרשפי אש, וזוהי גם הבחינה של פסח: התעוררות האהבה שנובעת משבירת

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

